

Datum
2020-02-19

Diarienummer
KS-2018/1337.919

Handläggare
Susanna Udd
Susanna.Udd@huddinge.se

Kommunstyrelsen

Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor, enligt bilaga 1, till kommunstyrelsens förvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2020, antas.
2. Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor, enligt bilaga 1, blir tillämpliga när beslutet i kommunfullmäktige vunnit laga kraft.

Sammanfattning

Kommunstyrelsens förvaltning har tagit fram ett förslag till riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor.

Riktlinjerna utgår ifrån Plan och bygglagen samt Boverkets allmänna råd BFS 2015:1-FRI 1 och vägledningen ”Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö” men har anpassats efter Huddinge kommuns förutsättningar när det gäller storleken på friytan. Riktlinjerna skiljer sig åt i olika delar av Huddinge kommun och avgränsningen som gjorts speglar bebyggelsens förutsättningar samt översiktsplanens ambitioner om framtida utveckling av kommunen.

Kommunen har delats in i tre zoner: A, B och C.

Zon C följer Boverkets rekommendationer vilket innebär; 40 m² friyta/barn (förskola) samt 30 m²/barn (grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 3 000 m² med tillägget att tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt.

Zon B avviker från Boverkets rekommendationer när det gäller friyta/barn, vilket innebär; 30 m²/barn (förskola) och 23 m²/barn (grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 3 000 m² plus att tillgängliga stråk med koppling till naturområde inom 300 meter ska finnas.

Zon A avviker från Boverkets rekommendationer när det gäller friyta/barn samt sammanhängande friyta, vilket innebär; 20 m²/barn (förskola) och 15 m²/barn

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Kommunstyrelsens förvaltning
141 85 Huddinge

Besök
Kommunalvägen 28

Tfn vxl 08-535 300 00

huddinge@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2020-02-19Diarienummer
KS-2018/1337.919

(grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 2 000 m² plus att tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 300 meter ska finnas.

Syftet med riktlinjerna är att stödja arbetet med Huddinges förskole- och skolbarns tillgång till utomhusmiljöer så att deras lek- och rörelsebehov tillfredsställs och deras utveckling främjas även i tätbebyggda miljöer. Med andra ord, det ska finnas ytor där barnen ska kunna röra sig och leka i anslutning till sin förskola eller skola. Kommunen har tagit fram riktlinjer för att säkra att barns ytor inte enbart hänvisas till utkanten av tätbebyggda områden där konkurrensen om marken inte är lika stor och där tillräckligt utrymme finns. Kommunen behöver hitta en balans som gör att barns ytor säkerställs även i tätbebyggda miljöer. Riktlinjerna möjliggör för en effektiv och likvärdig hantering i detaljplaner och bygglov då de avses gälla för samtliga förskolor och grundskolor i kommunen, såväl kommunala som enskilda verksamheter.

Förslaget har skickats på remiss till förskolenämnden, grundskolenämnden, kultur- och fritidsnämnden, natur- och byggnadsnämnden (verksam till och med 31 december 2018), tillsynsnämnden (verksam till och med 31 december 2018) samt Huddinge Samhällsfastigheter AB. Under remissen har det inkommit synpunkter från samtliga tillfrågade nämnder. Huddinge samhällsfastigheter AB har inte inkommit med något remissvar. Av remissvaren framkommer att förslaget behöver kompletteras och förtydligas på en rad punkter och begrepp såsom friyta, vilka typer av förskolor som omfattas av riktlinjerna, om riktlinjerna gäller vid nybyggnation, om- och/eller tillbyggnad, barnkonsekvensanalys etc. Förtydliganden och komplettering efterfrågas också i avstegsmallen både vad gäller innehåll och hantering. Förslaget till riktlinjer har justerats för att förtydliga efterfrågade aspekter, se bilaga 7.

Flera remissinstanser ser positivt på att förslag till riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor tagits fram och lyfter fram en rad fördelar med att ha kommunala riktlinjer. Egna riktlinjer för kommunen förenklar och underlättar planprocessen, säkrar tillgången på tomtmark, skapar likvärdighet, är tidsbesparande och ger goda förutsättningar för en bra utemiljö för förskolan/skolan. Tillsynsnämnden är kritiska till föreslagna riktlinjer och menar att dessa behöver omarbetas, kompletteras och förtydligas på en rad punkter.

Förvaltningen föreslår att förslag till riktlinjer enligt bilaga 1 till tjänsteutlåtandet daterat den 19 februari 2020 godkänns.

Beskrivning av ärendet

Huddinge växer och utvecklas i enlighet med kommunens vision genom nybyggnation och förtätningar, framförallt i kommunens mest centrala delar. Här ska bostäder, service, kultur och platser för rekreation få plats på en liten yta för att skapa en funktionsblandad och levande tätbebyggd miljö. Genom nybyggnation och förtätning skapas förutsättningar för att nå en rad positiva aspekter men med det följer även flera utmaningar. I kommunen kommer det att

krävas ett ökat antal skolor och förskolor. Det har därför tagits fram riktlinjer för kommunala och fristående förskolors och grundskolors storlek på friyta för att tydliggöra grundförutsättningarna.

Familjer som väljer att bosätta sig i tätbebyggd miljö gör det av flera anledningar - att kunna bo i en miljö där det går snabbt att gå emellan bostad, affär, förskola, skola, station - där man inte behöver ha bil. Det måste finnas möjlighet för barn att ta plats i även tätbebyggda områden. Kommunen har därför tagit fram riktlinjer för att säkra att barns ytor inte enbart hänvisas till utkanten av tätbebyggda områden där konkurrensen om marken inte är lika stor och där tillräckligt utrymme finns. Kommunen behöver hitta en balans som gör att barns ytor säkerställs även i tätbebyggda miljöer. I många av de tätbebyggda miljöerna som planeras idag placeras förskolor i bottenvåningar på flerbostadshus. Här blir konkurrensen om marken stor och det är viktigt att barnens platser får det utrymme som är skäligt i täta bebyggda miljöer.

Riktlinjerna utgår ifrån Plan och bygglagen samt Boverkets allmänna råd BFS 2015:1-FRI 1 och vägledningen "Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö" men har anpassats efter Huddinge kommuns förutsättningar när det gäller storleken på friytan. Inspiration har även hämtats från andra kommuner med stark tillväxt såsom Malmö, Sundbyberg och Sollentuna.

Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor i korthet

Syftet med riktlinjerna är att stödja arbetet med Huddinges förskole- och skolbarns tillgång till utomhusmiljöer så att deras lek- och rörelsebehov tillfredsställs och deras utveckling främjas även i tätbebyggda miljöer. Med andra ord, det ska finnas ytor där barnen ska kunna röra sig och leka i anslutning till sin förskola eller skola.

Riktlinjerna ska vara ett stöd vid planering, utformning och förvaltning av förskolor samt grundskolor. Riktlinjerna möjliggör för en effektiv och likvärdig hantering i detaljplaner och bygglov då de avses gälla för samtliga förskolor och grundskolor i kommunen, såväl kommunala som enskilda verksamheter.

Riktlinjerna berör endast friytans storlek och inte kvaliteten på skolornas och förskolornas utemiljö, förutom vid ett avsteg från kommunens riktlinjer. Gällande placering, utformning, tillgänglighet och trafiksäkerhet med mera så rekommenderas att Boverkets allmänna råd och vägledning följs tillsammans med andra rådande regelverk.

Riktlinjerna skiljer sig åt i olika delar av Huddinge kommun och avgränsningen som gjorts speglar bebyggelsens förutsättningar samt översiktsplanens ambitioner om framtida utveckling av kommunen. I översiktsplanen anges att kommunen ska förtätas framförallt i stationsnära lägen.

Kommunen har delats in i tre zoner: A, B och C. Zon A och B är primära förtättnings- och utbyggnadsområden i kommunen medan zon C är resterande

Datum
2020-02-19Diarienummer
KS-2018/1337.919

delar av kommunen. I kommunens mest centrala delar, zon A och B, ska bostäder, service, kultur och platser för rekreation få plats på en liten yta för att skapa en funktionsblandad och levande tätbebyggd miljö. I dessa lägen är exploateringsgraden hög och konkurrensen om marken stor. Här behöver en avvägning mellan alla olika intressens ytbehov göras. Inom dessa zoner kan det därför bli nödvändigt att frånga Boverkets rekommendationer angående storlek på friyta. Om en tillräckligt stor sammanhängande yta eller friyta per barn inte kan tillgodoses så kan tillgång till närliggande alternativa ytor till viss del kompensera för detta. Då krävs tillgång till alternativa ytor, framförallt naturområde, inom cirka 300 meter (gångavstånd) samt att stråk mellan dessa utformas för att prioritera barns rörelse. Stråken ska vara trygga, tillgängliga, trafiksäkra och bör vara lekvänliga.

Följande riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor föreslås i respektive zon.

Zon C följer Boverkets rekommendationer vilket innebär; 40 m² friyta/barn (förskola) samt 30 m²/barn (grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 3 000 m² med tillägget att tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt.

Zon B avviker från Boverkets rekommendationer när det gäller friyta/barn, vilket innebär; 30 m²/barn (förskola) och 23 m²/barn (grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 3 000 m² plus att tillgängliga stråk med koppling till naturområde inom 300 meter ska finnas.

Zon A avviker från Boverkets rekommendationer när det gäller friyta/barn samt sammanhängande friyta, vilket innebär; 20 m²/barn (förskola) och 15 m²/barn (grundskola) och en sammanhängande friyta om minst 2 000 m² plus att tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 300 meter ska finnas.

Det understryks i riktlinjerna att det alltid är eftersträvansvärt att uppnå Boverkets rekommendationer i samtliga zoner. I de lägen där det är möjligt är det alltid önskvärt att ha en gård som har en sammanhängande yta om minst 3 000 m², även i de mest centrala delarna.

Kommunstyrelsen fick i juni 2016 i uppdrag att upprätta riktlinjer för utemiljön vid förskolor och skolor. Förslaget till riktlinjer har tagits fram av en projektgrupp under ledning av trafik- och landskapssektionen på samhällsbyggnadsavdelningen.

Förslaget har varit på remiss mellan den 6 augusti - 6 oktober 2018. Förslaget remitterades till förskolenämnden, grundskolenämnden, kultur- och fritidsnämnden, natur- och byggnadsnämnden (verksam till och med 31 december 2018), tillsynsnämnden (verksam till och med 31 december 2018) samt Huddinge samhällsfastigheter AB. Under remissen har det inkommit synpunkter från samtliga tillfrågade nämnder. Huddinge samhällsfastigheter AB har inte lämnat något remissvar. En sammanställning av synpunkterna återfinns i bilaga 7.

Datum
2020-02-19

Diarienummer
KS-2018/1337.919

Remissinstansernas synpunkter

Förskolenämnden och grundskolenämnden

Nämnderna, som har lämnat i det närmaste identiska remissvar enligt bilaga 2 och 3, efterlyser förtydliganden avseende begreppet friyta, vilka som omfattas av riktlinjerna samt förtydligande och komplettering av avstegsprocessen både gällande innehåll och hantering. Nämnderna lyfter en rad positiva aspekter med att ha egna kommunala riktlinjer; det förenklar och underlättar planprocessen, säkrar tillgången på tomtmark, skapar likvärdighet, är tidsbesparande och ger goda förutsättningar för en bra utemiljö för förskolan/skolan.

Kultur- och fritidsnämnden

Nämnden anser i sitt remissvar, se bilaga 4, att det är av stor vikt att barn har tillgång till utomhusmiljöer som möjliggör lek och rörelse, vilket i förlängningen är bra för folkhälsan i stort. Vidare menar nämnden att så stora friytor som möjligt vid förskolor och skolor är att sträva efter.

Natur- och byggnadsnämnden

Nämnden anser i sitt remissvar, se bilaga 5, att de föreslagna riktlinjerna ska gälla för nybyggnation och inte för befintliga förskolor och skolor. Nämnden önskar förtydligande vad som menas när det gäller riktlinjer för zon A och formuleringen ”tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 500 meter”. Nämnden föreslår att det i riktlinjerna tydligt ska framgå att en barnkonsekvensanalys ska tas fram vid planering av friyta vid förskolor och skolor där det framgår vilka konsekvenser de föreslagna riktlinjerna får för barn och unga i kommunen.

Tillsynsnämnden

Nämnden är kritisk till föreslagna riktlinjer i sitt remissvar, se bilaga 6, och menar att dessa behöver omarbetas, kompletteras och förtydligas på en rad punkter. Exempelvis: menar de att föreslagna riktlinjer inte uppfyller kravet på en god bebyggd miljö utan snarare riskerar barn och ungas hälsa genom att de möjliggör skolgårdar och andra undervisningslokaler som enligt beprövad erfarenhet medför ökad risk för ohälsa, samt medför risk att lek och socialt samspel inte utvecklas på lämpligt vis. De påpekar att det saknas en barnkonsekvensanalys. Nämnden menar därför att riktlinjerna ska omarbetas och remitteras åter när det tydligare framgår vilka konsekvenser de föreslagna riktlinjerna får för barn och unga i kommunen. Nämnden anser att det är märkligt att i stora delar av kommunen göra avsteg från de ytor som enligt forskningen och Boverkets mening krävs för att barn ska kunna tillgodogöra sig undervisningsmiljön.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelsens förvaltning har beaktat remissinstansernas synpunkter och utefter de omarbetat förslaget till riktlinjer. Detta redovisas närmare i remissredogörelsen, se bilaga 7.

Datum
2020-02-19Diarienummer
KS-2018/1337.919

Förvaltningen föreslår att riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor för Huddinge kommun antas.

Riktlinjerna föreslås börja gälla samma datum som beslutet om riktlinjerna vunnit laga kraft. Samtliga planuppdrag som ges efter detta datum ska följa riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förvaltningen bedömer att riktlinjerna leder till en effektivare hantering och samhällsbyggnadsprocess. Samtidigt som riktlinjerna gör det tydligare för aktörer vad som förväntas av dem. Det ger en likabehandling av dessa frågor.

Små gårdar och ett ökat samnyttjande av grönytor innebär ett ökat slitage på förskolors/skolors gårdar samt på offentliga grönytor. Detta kräver ökad drift, skötsel och därmed ökade kostnader för såväl verksamheten som kommunen. Andra exempel på konsekvenser av ett ökat samnyttjande av parker och naturområden av förskolor och skolor kan vara behov av att hägna in ytor, tillföra offentliga toaletter, väderskydd eller belysning.

För verksamheten medför ett ökat nyttjande av offentliga grönytor även ökade personalkostnader då mer personal behövs för att bedriva verksamheten. Promenad till såväl naturområden som parker kräver högre personaltäthet i förskolor och skolor.

Camilla Broo
Kommundirektör

Heléne Hill
Samhällsbyggnadsdirektör

Bilagor

- Bilaga 1. Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor
- Bilaga 2. Remissvar från förskolenämnden
- Bilaga 3. Remissvar från grundskolenämnden
- Bilaga 4. Remissvar från kultur- och fritidsnämnden
- Bilaga 5. Remissvar från natur- och byggnadsnämnden
- Bilaga 6. Remissvar från tillsynsnämnden
- Bilaga 7. Remissredogörelse

Datum
2020-02-19

Diarienummer
KS-2018/1337.919

Beslutet delges
Remissinstanserna